

ІННОВАЦІЇ В ОСВІТІ

DOI 10.33930/ed.2019.5007.43(1-3)-8

УДК 37:64.01:005.216-047:373.2: (001.891/ SMART)

**ФОРМУВАННЯ МЕТИ, ЦІЛЕЙ, ЗАВДАНЬ ОСВІТНЬОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ, ОЦІНКА ЇХ
ЯКОСТІ: МОДИФІКАЦІЯ КРИТЕРІЇВ SMART***FORMATION OF THE PURPOSE, GOALS, OBJECTIVES OF EDUCATIONAL
ACTIVITIES OF PRESCHOOL EDUCATION INSTITUTION, ASSESSMENT OF
THEIR QUALITY: MODIFICATION OF SMART CRITERIA*

І. О. Луценко

Актуальність теми дослідження. В умовах воєнного стану заклад дошкільної організовує та створює безпечне освітнє середовище, забезпечує здобуття якісної освіти. Як суб'єкт реалізації освітньої функції держави, з метою гарантування якості освіти, заклад створює внутрішню систему забезпечення якості, що передбачає визначення і оприлюднення критеріїв, правил і оцінювання здобувачів освіти, педагогічної діяльності.

Постановка проблеми. Освітня діяльність закладу як діяльність колективного суб'єкта, виявляється в її плануванні, передбаченні проміжних і кінцевих результатів, узгодженні та коригуванні професійних дій, здійсненні освітнього процесу. План роботи закладу на рік є основним документом, який регламентує його діяльність. Визначена мета освітньої діяльності закладу є системоутворювальним чинником організації дій всіх працівників закладу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Мета, цілі, завдання діяльності досліджуються як категорії філософії, педагогіки (В. Аброськін, І. Малафійк, І. Прокоп, Д. Приймаченко, В. Шинкарук). Мета визначається як майбутній результат діяльності і спосіб об'єднання різних дій у певну систему, як опис головних рис бажаного результату.

У педагогіці між метою і завданнями виділяється ще один структурний рівень – цілі виховання (І. Малафійк). Цілі навчання мають дві характеристики:

Urgency of the research. Under martial law, a preschool institution organizes and creates a safe educational environment and ensures the provision of quality education. As an entity implementing the educational function of the state, in order to guarantee the quality of education, the institution creates an internal quality assurance system, which provides for the definition and publication of criteria, rules and evaluation of students and pedagogical activities.

Target setting. The educational activity of an institution as an activity of a collective entity is manifested in its planning, prediction of intermediate and final results, coordination and adjustment of professional actions, and implementation of the educational process. The annual work plan of the institution is the main document that regulates its activities. The defined goal of the educational activity of the institution is a systemic factor in organizing the actions of all employees of the institution.

Actual scientific researches and issues analysis. The purpose, goals, and objectives of activity are studied as categories of philosophy and pedagogy (V. Abroskin, I. Malafiyik, I. Prokop, D. Pryimachenko, V. Shynkaruk). A goal is defined as a future result of activity and a way of combining different actions into a certain system, as a description of the main features of the desired result.

In pedagogy, another structural level is distinguished between the goal and the tasks – the goals of education (I. Malafiyik). Learning goals have two characteristics:

ієрархічність і діагностичність.

Постановка завдання. Мета – обґрунтувати доцільність формування мети освітньої діяльності закладу дошкільної освіти на рік, використання з цією метою критеріїв постановки завдань SMART; здійснити модифікацію критеріїв SMART.

Виклад основного матеріалу. Обґрунтовано необхідність визначення мети освітньої діяльності закладу дошкільної освіти на рік, проаналізовано типовий приклад визначення освітнім закладом завдань на рік. Здійснено модифікацію критеріїв SMART.

У запропоновану автором версію критеріїв SMART увійшли такі: актуальність, вимірюваність, взаємозгодженість, екологічність, ієрархічність, конкретність, реалістичність, релевантність, виконавчий, часовий.

Висновки. Формування мети діяльності закладу дошкільної освіти на рік є необхідною умовою забезпечення якості освіти. Якість мети важливо оцінювати на етапі оцінки якості освіти, здобуття якої забезпечує заклад.

З метою моніторингу якості освіти запропоновано використовувати модифіковану версію критеріїв SMART для закладів дошкільної освіти, яку також можна застосовувати на етапі формування мети, цілей, завдань освітньої діяльності закладу дошкільної освіти на рік.

Ключові слова: заклад дошкільної освіти, мета, критерії SMART, освітня діяльність, якість дошкільної освіти.

hierarchical and diagnostic.

The research objective. Objective - to substantiate the feasibility of forming the goal of educational activity of preschool education institution for the year, using the criteria for setting SMART tasks for this purpose; to modify the SMART criteria.

The statement of basic materials. The necessity of determining the purpose of educational activity of preschool education institution for the year is substantiated, a typical example of determining the tasks for the year by an educational institution is analyzed. The SMART criteria have been modified.

The version of SMART criteria proposed by the author includes the following: relevance, measurability, coherence, environmental friendliness, hierarchy, specificity, realism, relevance, executive, and time.

Conclusions. Formation of the goal of the preschool education institution for the year is a necessary condition for ensuring the quality of education. It is important to assess the quality of the goal at the stage of assessing the quality of education provided by the institution.

In order to monitor the quality of education, it is proposed to use a modified version of the SMART criteria for preschool education institutions, which can also be used at the stage of forming the purpose, goals, objectives of the educational activities of the preschool education institution for the year.

Keywords: preschool education institution, goal, SMART criteria, educational activity, quality of preschool education.

Актуальність теми. В умовах воєнного стану заклад дошкільної освіти з метою забезпечення державних гарантій здобувачам освіти в межах своєї компетенції організовує та створює безпечне освітнє середовище, забезпечує здобуття освіти, здійснення освітнього процесу. Це завдання визначено Законом “Про внесення змін до деяких законів України щодо державних гарантій в умовах воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану” [3]. Зокрема такі зміни внесено до Закону України “Про освіту” [5].

Як суб’єкт реалізації освітньої функції держави, заклад дошкільної освіти з метою гарантування якості освіти, створює внутрішню систему забезпечення її якості, яка включає оцінювання здобувачів освіти, педагогічної діяльності. Останнє передбачає визначення і оприлюднення критеріїв, правил і процедур такого оцінювання [5].

Якість дошкільної освіти співвідносна з результатами навчання/досягненнями дитини і є нематеріальним і частково матеріалізованим продуктом освітнього процесу. В свою чергу, організація, забезпечення і здійснення освітнього процесу є результатом освітньої діяльності, яку здійснює у партнерстві з батьками здобувачів освіти колектив педагогічних працівників і фахівців закладу дошкільної освіти.

Щоб діяльність такого складного за своєю структурою колективу, коли свої зусилля об'єднують усі учасники освітнього процесу, була ефективною і набула інтегрованого характеру, перебіг усіх процесів за їхньої участі має бути чітко спланованим відповідно до основних етапів підготовки, організації та здійснення освітньої діяльності. Така спланована взаємодія забезпечить відповідний рівень якості організації освітнього процесу.

Постановка проблеми. Освітня діяльність закладу дошкільної освіти як діяльність колективного суб'єкта, виявляється в її плануванні, передбаченні проміжних і кінцевих результатів – набуття дитиною компетентностей, узгодженні та коригуванні професійних дій, прагненні до їх вдосконалення та оптимізації, доборі найкращих та найефективніших засобів, використанні сучасних досягнень психологічних і педагогічних наук, інноваційних технологій і, отже, є системною якістю сукупності цілеспрямованих дій її учасників. У межах такої діяльності дії кожного учасника підпорядковуються як особистій, визначеній самостійно для себе, так і загальній меті. Отже, системоутворювальним чинником дій всіх учасників, що здійснюються у межах колективної діяльності, є мета освітньої діяльності закладу дошкільної освіти.

Визначений підхід впливає із загальної спрямованості діяльності людини на здобуття результату, що досягається шляхом усвідомлення того заради чого має здійснюватися певна діяльність. Отже, постановка мети є механізмом запуску будь-якої діяльності: якщо немає мети, то й нема самої діяльності.

Зміст, завдання, формати освітньої діяльності закладу дошкільної освіти визначаються низкою зовнішніх і внутрішніх документів. До зовнішніх належать нормативно-правові документи, а саме: Закони України “Про освіту”, “Про дошкільну освіту”, підзаконні акти. До внутрішніх: програма розвитку закладу, план роботи закладу на рік.

План роботи закладу дошкільної освіти на рік є основним документом, який регламентує його діяльність й дає змогу регулювати освітні та управлінські процеси відповідно до колегіально сформульованих і прийнятих завдань, здійснювати ефективні дії, які сприяють формуванню внутрішньої системи забезпечення якості освіти [10]. Отже, розроблення плану передбачає здійснення цілепокладання щодо спрямування освітньої діяльності закладу на досягнення результатів та формування системи цілей, як системоутворювального чинника, який об'єднає зусилля всіх учасників освітнього процесу в інтегровану і ефективну діяльність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковому обігу й освітній практиці паралельно з терміном “мета” вживаються й такі, як: “ціль”, “завдання”. У словнику української мови для тлумачення слів “мета”, “ціль” і “завдання” використовується прийом пояснення значення одного слова через інше, що вказує на наявність спільного на рівні їх значень, а, отже, певну синонімічність.

Основне значення слова “мета” – це те, до чого прагнуть, чого бажають досягти [2]. Однак, таке тлумачення щодо “цілі” вважається вживанням слова у

переносному значенні, що вказує все ж таки на нетотожність значень цих слів і наявність у кожного додаткового специфічного значення. Так “завдання” тлумачиться як наперед визначений, запланований для виконання обсяг роботи, справа. Водночас одним із значень цього слова є й таке: завдання – це мета, до якої прагнуть [2]. Недостатня диференціація значення цих слів на рівні лінгвістичного тлумачення, зумовлює звернутися до вивчення того, яких значень вони набувають як спеціальні поняття філософії, педагогіки.

Зокрема у філософському енциклопедичному словнику наголошується, що мета є обов’язковим структурним компонентом діяльності, адже забезпечує усвідомлене передбачення її бажаного результату, що зумовлює пошук засобів і шляхів його досягнення [15]. Отже з погляду філософії, мета визначається не тільки як майбутній результат діяльності, але й розглядається як спосіб об’єднання різних дій у певну систему. Мета не лише вказує на результат, але й визначає напрям руху до цього результату, способи діяльності [13].

Підтвердження існування зв’язку між визначеною метою і характером наступної діяльності знаходимо у роботі Д. Приймаченко, який зауважує, що мета: “1) відіграє роль рушійної сили, яка спонукає до діяльності; 2) є фактором, що існує і впливає на весь хід діяльності; 3) активно впливає на організацію та структуру діяльності; 4) спонукає до пошуку найбільш оптимальних засобів та способів діяльності; 5) виконує функцію керівних засад, що упорядковують та регулюють діяльність” [1].

Мета – це бажаний результат, який доступний для досягнення не у найближчий, а у більш віддалений за часом період. Прикладом масштабу контексту, до якого доцільно використовувати термін “мета” є формалізований на рівні нормативно-правового документу опис головних рис бажаного результату діяльності суб’єкта правових відносин або основної функції чи призначення суспільного (державного, громадського) процесу [1].

У педагогічній науці термін “мета” використовується для означення результату виховання на загальному (найвищому) рівні. Зокрема І. Малафіїк зауважує, що на цьому рівні метою виховання є всебічно розвинена гармонійна особистість. Водночас ця мета, на думку вченого, є ідеальною за своєю суттю, і тому вона нереальна. Однак, наголошує вчений, на неї важливо орієнтуватися тому, що наука ще не надала відповіді на запитання, з яким “даром” приходить кожна людина на Землю, в якій галузі вона буде найбільш виразна й успішна. Врахування ідеальної мети можливе через створення умов для різноманітних спроб дитиною себе в різних видах діяльності за різними напрямками, можливостей щодо опанування ними. Існує також і реальна мета виховання. Її реалізацію вчений пов’язує зі створенням у конкретному суспільстві для конкретної дитини необхідних для неї умов [8].

Якщо мета визначається як опис головних рис бажаного результату, то деталізований опис такого результату охоплюють завдання як окремі кроки (сегменти), що спрямовані на досягнення мети [1]. У педагогіці між метою і завданнями виділяється ще один структурний рівень на шляху до досягнення мети, а саме: цілі виховання [8].

На думку І. Малафіїк, проміжна ланка, проміжний результат – цілі виховання (навчання, розвитку) потрібні для того, щоб забезпечити плавне і чітко детерміноване та однозначне формулювання завдань виховання [7]. Така чітка структуризація засвідчує наявність ієрархії, яка вибудовується в процесі досягнення педагогічної мети: цілей як підпорядкованих меті складових її досягнення, завдань, що не відхиляються від цілей і забезпечують їх здобуття. На

наш погляд, для планування освітньої діяльності закладу дошкільної освіти як системної сукупності дій різних категорій її учасників, необхідна така ж чітка, системна структуризація загальної мети із визначенням цілей та завдань її реалізації, що охоплюють всі категорії її учасників.

Зауважимо, що в освітньому цілепокладенні, якщо мова йде про мету і цілі навчання, “ціль навчання” розуміється як поняття вужче за змістом, ніж поняття “мета навчання” [8]. І. Малафік обґрунтовує це тим, що мета – це бажаний результат, який недосяжний за певний проміжок часу, а ціль – це кінцевий результат, на досягнення якого спрямовані зусилля суб’єкта діяльності. Вчений виділяє дві характеристики цілі навчання: ієрархічність і діагностичність [8].

Діагностичність цілі виявляється на рівні її певного, однозначного опису, який вказує на способи виявлення, вимірювання й оцінки результату. Отже, саме формулювання цілі вказує на можливості здійснення діагностики, що залежить від конкретного рівня ієрархії цілі. У контексті цілей навчання ієрархічна будова цілі залежить від обсягу змісту, масштабності завдань, рівня загальності чи конкретності проблеми. І залежно від цього одна й та сама ціль формулюється по-різному. Вчений також звертає увагу на те, що цілі не повинні містити спосіб педагогічної діяльності, а визначати кінцевий результат спільної діяльності педагога і вихованців [7].

Водночас не зважаючи на розрізнення змістового значення понять на рівні науково-теоретичного розгляду, лінгвістична значеннєва близькість слів “мета”, “ціль”, “завдання” призводить до того, що вони вважаються і тому використовуються як терміни з тотожним значенням. Це призводить до того, що при плануванні освітньої діяльності не враховується існуюча ієрархічна структура мети і тому не вибудовуються всі складові системи досягнення результату на рівні постановки мети, цілей і завдань через втрату одного чи навіть двох рівнів цієї структури.

Постановка завдання. Мета статті: обґрунтувати доцільність формування мети освітньої діяльності закладу дошкільної освіти на рік, використання з цією метою критеріїв постановки завдань SMART; здійснити адаптацію критеріїв SMART для їх практичного застосування з метою оцінювання мети, цілей та завдань освітньої діяльності закладу дошкільної освіти на рік.

Виклад основного матеріалу дослідження. Моніторинг якості освітньої діяльності закладу дошкільної освіти передбачає оцінку цілей і завдань, визначених у плані роботи на рік [6]. При цьому важливо, щоб ці цілі відповідали визначеним критеріям, були деталізовані шляхом постановки завдань і сприяли досягненню загальної мети.

Визначення мети освіти на найвищому (загальному) рівні стверджено у Законі України “Про освіту”. Так, метою освіти є – всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу Українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору [5].

У чинному Законі України “Про дошкільну освіту” визначено завдання дошкільної освіти, а саме: збереження та зміцнення фізичного, психічного і

духовного здоров'я дитини; виховання у дітей любові до України, шанобливого ставлення до родини, поваги до народних традицій і звичаїв, державної мови, регіональних мов або мов меншин та рідної мови, національних цінностей Українського народу, а також цінностей інших націй і народів, свідомого ставлення до себе, оточення та довкілля; формування особистості дитини, розвиток її творчих здібностей, набуття нею соціального досвіду; виконання вимог Базового компонента дошкільної освіти, забезпечення соціальної адаптації та готовності продовжувати освіту; здійснення соціально-педагогічного патронату сім'ї [4].

Постановка завдань дошкільної освіти, якій відведено перший рівень у Національній рамці кваліфікацій [9], у законодавчому документі, а не формалізованій мети ймовірно можна обґрунтувати дотриманням ієрархії щодо визначеної мети освіти у Законі України “Про освіту”. Водночас, на наш погляд, це не виключає доцільності формування загальної мети дошкільної освіти. Однак, такий намір щодо визначення мети загального рівня знаходимо у Концепції освіти дітей раннього та дошкільного віку, що розроблена НАПН України [6].

Так, у Концепції подано визначення мети якісної освіти дітей раннього та дошкільного віку, а саме: “забезпечення гармонійного розвитку особистості дитини, її фізичного і психічного здоров'я, виховання ціннісного ставлення до себе й світу, формування механізмів її соціалізації, творчого самовизначення та саморозвитку в різних умовах життєдіяльності” [6, с.5]. У Концепції також визначена місія дошкільної освіти – “забезпечення умов для всебічного та гармонійного розвитку дітей раннього та дошкільного віку, їх соціалізації на основі консолідації зусиль усіх соціальних інститутів” [6, с.8]. Мета якісної освіти розкривається у завданнях дошкільної освіти, що “спрямовані на особистісне зростання дитини, набуття дошкільної зрілості в різних видах дитячої діяльності, формування базових компетентностей, важливих для подальшого розвитку на наступних рівнях освіти, зокрема комунікації, навичок командної роботи, креативності, критичного мислення тощо” [6, с.10]. Як бачимо, у Концепції окреслюється ієрархічна структура мети, що охоплює загальну мету, місію – особливу мету і завдання дошкільної освіти.

Отже, методологічними засадами процесу цілепокладання, спрямованого на формування мети освітньої діяльності закладу дошкільної освіти виступає Закон України “Про дошкільну освіту” та підзаконні акти, що мають допомагати конкретизувати мету. Зокрема, певне спрямування забезпечує визначення освітньої діяльності як діяльності суб'єкта освітньої діяльності, що націлена на організацію, забезпечення та реалізацію освітнього процесу у формальній та/або неформальній освіті та освітнього процесу як системи науково-методичних і педагогічних заходів, спрямованих на розвиток особистості шляхом формування та застосування її компетентностей [5]. В іншому документі – оновленому Положенні про заклад дошкільної освіти освітня діяльність розглядається у контексті дотримання раціонального режиму освітньої діяльності, однак питання мети освітньої діяльності закладу у ньому не розкрито [11].

В інструктивному листі МОН України щодо планування роботи закладу дошкільної освіти на рік, наведено низку рекомендацій щодо здійснення процесу освітнього цілепокладання. Зокрема надано такі роз'яснення: необхідно здійснювати аналіз та ураховувати результати роботи закладу за попередній рік; орієнтуватися на ціленастанови, що визначені у Програмі розвитку закладу на 3-5 років; орієнтуватися на зовнішню інформацію, яка впливає на функціонування

закладу. У листі також зазначено, що оптимальною кількістю річних завдань є три-чотири. Вибір завдань залежить від проблем і досягнень, що визначені за результатами поточного року, пріоритетних напрямів діяльності закладу, професійної компетентності педагогів тощо [10]. Отже, цілепокладання освітньої діяльності закладу дошкільної освіти на рік рекомендовано здійснювати на рівні визначення завдань, які водночас мають узгоджуватися з метою і цілями розвитку закладу, що визначено в іншому документі – Програмі розвитку закладу.

Розглянемо як заклади дошкільної освіти практично реалізують описані вище настанови на прикладі завдань, що були визначені як пріоритетні для закладу № 26 “Веселка”, Вінницька область: 1. Посилити роботу з формування основ національної свідомості дошкільника шляхом розширення знань про Україну, її історію, культуру, природні багатства. 2. Продовжувати роботу по охороні життя, зміцненню здоров'я, фізичного розвитку дошкільника, створюючи емоційно-позитивний мікроклімат між усіма учасниками освітньо-виховного процесу, забезпечуючи належний медико-педагогічний контроль за фізкультурно-оздоровчими заходами. 3. Удосконалити організацію освітньої діяльності з дошкільниками, використовуючи мультисенсорний підхід через включення різних каналів сприйняття: “Бачу”, “Чую”, “Відчуваю”, “Граю”, “Творю”. 4. Поглибити роботу з формування художньо-естетичної компетентності дошкільників, впровадження сучасних технологій художньо-продуктивного циклу, активізацію творчого потенціалу педагогів та батьків, об'єднаних загальним спрямуванням по залученню дітей до образотворчого мистецтва [14]. Зауважимо, що наведений приклад є типовим для переважної більшості закладів дошкільної освіти.

Проаналізуємо ці завдання за критерієм результативності і критерієм охоплення всіх учасників освітнього процесу, що важливо, як було сказано на початку статті, для об'єднання їхніх зусиль і здобуття системної якості освітньої діяльності закладу дошкільної освіти. Перше завдання зорієнтовано на педагогів, які працюють з дітьми старшого дошкільного віку; це завдання визначає тематичний напрям освітньої діяльності, однак не її результат. Друге завдання охоплює всіх учасників освітньо-виховного процесу; у ньому також визначено напрям діяльності, окреслено одну з важливих умов, акцентується увага на медико-педагогічний контроль та фізкультурно-оздоровчі заходи. Однак, яким має бути результат освітньої діяльності за цим напрямом також не визначено. Третє завдання зорієнтовано на організацію освітньої діяльності з дітьми дошкільного віку на засадах визначеного підходу, що можна тлумачити як виділення ще одного тематичного напрямку. Яким має бути результат окресленої організації освітньої діяльності також не визначено. Четверте завдання окрім роботи з дошкільниками передбачає активізацію творчого потенціалу педагогів та батьків і, отже, охоплює найбільшу кількість учасників освітнього процесу. Що ж має стати результатом такого об'єднання учасників освітнього процесу з формулювання завдання невідомо.

Аналіз завдань за критерієм охоплення всіх учасників освітнього процесу свідчить, що тільки одне завдання з чотирьох охоплює основних учасників освітнього процесу. Отже, протягом року зусилля усіх учасників освітнього процесу, колективу закладу в цілому будуть об'єднані локально, лише за одним напрямом діяльності. Між обраними завданнями не прослідковується зв'язок на рівні змісту і організації освітньої діяльності закладу. Отже успішне виконання одного завдання не сприятиме реалізації іншого завдання; завдання

реалізовуватимуться одне незалежно від іншого. Як наслідок, чотири завдання освітньої діяльності, які було окреслено на початку навчального року, практично не забезпечили інтегровану і ефективну діяльність усіх працівників закладу, активну взаємодію усіх учасників освітнього процесу.

Аналіз завдань за критерієм результативності свідчить, що жодне з них не зорієнтоване на здобуття конкретного результату. Про це свідчить відсутність самих термінів на позначення результатів і конкретики у формулюваннях завдань. Ключовими – настановчими словами у сформульованих завданнях є: “продовжувати роботу”, “посилити роботу”, “удосконалити організацію освітньої діяльності”, “поглибити роботу”. Такі формулювання вказують, що певна діяльність/робота буде здійснюватися, однак її результати не можуть бути виміряні. Відсутність такої характеристики завдань як діагностичність призводить до того, що оцінювання результативності і ефективності освітньої діяльності закладу за рік здійснити буде неможливо.

На думку авторів Порадника “Як створити внутрішню систему забезпечення якості освіти”, зразкові заклади освіти мають прагнути досягати загальної мети дошкільної освіти. Для її реалізації вони повинні ставити мету на найближчий час, на перспективу і крок за кроком йти до неї [12]. Отже визнається необхідність формулювання мети освітньої діяльності закладу дошкільної освіти. Однак, на яких засадах її формувати – не розкрито.

Водночас автори визначили маркери зразковості для закладу дошкільної освіти, а саме: заклад функціонує як цілісна, злагоджена система; діти щасливі, допитливі та здорові; у закладі створено умови для реалізації здібностей, інтересів, потреб і всебічного розвитку кожної дитини; забезпечено індивідуальну зону творчого розвитку кожної дитини, кожного працівника, спираючись на їхні якості та здібності, індивідуальну траєкторію розвитку; у дітей сформовано життєві компетентності та дошкільну особистісну зрілість перед вступом до школи за державним стандартом дошкільної освіти (Базовим компонентом дошкільної освіти); у закладі створено умови для здорового способу життя, фізичного й психоемоційного розвитку, панує атмосфера довіри і взаємоповаги усіх учасників освітнього процесу; забезпечено якісний інформаційно-методичний, управлінський, педагогічний супровід діяльності закладу; забезпечено доступ до новітніх засобів та освітніх технологій у дошкільній освіті; батьки довіряють закладу і є активними; створено дієву та прозору систему фінансування діяльності закладу; створено дієву внутрішню систему [12]. На наш погляд, ці маркери зразковості вказують на відповідні результати освітньої діяльності закладу, а, отже, можуть бути використані як орієнтири для визначення мети, цілей, завдань освітньої діяльності закладу на рік.

Звернемося до таких сфер як менеджмент, проєктне управління, де для постановки цілей і завдань використовуються критерії SMART [16; 17]. SMART – це мнемонічна аббревіатура, яка утворена зі слів: specific, measurable, assignable, realistic, time-related. Кожне з цих слів розглядається як назва критерію, який доречно застосовувати до постановки завдання. Відповідно при формуванні мети мають бути враховані такі критерії: 1. Конкретність, специфічність мети, що дає розуміння де і відносно кого буде досягнуто певний результат. 2. Вимірюваність мети, що дає змогу з'ясувати чи здобуто запланований результат. 3. Наявність виконавця, іншими словами, визначення відповідального за досягнення результату. 4. Реалістичність, за якої мета формується за наявності необхідних для її реалізації ресурсів. 5. Обмеження

у часі, яка орієнтує на визначення кінцевої календарної дати досягнення результату.

На наш погляд, застосування цих критеріїв сприятиме покращенню процесу формування мети освітньої діяльності закладу дошкільної освіти на рік. Такий критерій як конкретність, специфічність мети поліпшить процес узгодження мети діяльності закладу на рік з метою, яка визначена у програмі розвитку закладу на 3-5 років. Критерій вимірюваності мети повною мірою відповідає такій характеристиці педагогічних цілей як діагностичність. Критерій наявності виконавця сприятиме визначенню цілей на рік для всіх дорослих учасників освітнього процесу, охопленню всіх категорій працівників закладу, що сприятиме об'єднанню їхніх зусиль в інтегровану і ефективну діяльність. Критерій реалістичності дає змогу визначати мету виходячи із наявних ресурсів і відповідно у перспективі ставити цілі, спрямовані на покращення цих ресурсів. Критерій обмеження у часі відповідає умовам планування роботи закладу на рік.

З огляду на те, що оцінка цілей і завдань на рік є важливою складовою моніторингу якості освітньої діяльності закладу дошкільної освіти, вважаємо за доцільне доповнити вищеописані критерії такими:

1. Актуальність мети освітньої діяльності закладу на поточний навчальний рік з урахуванням освітніх завдань, що стоять перед дошкільною освітою, ситуації в країні в цілому.
2. Релевантність мети – наскільки мета співвіднесена з актуальним станом закладу, програмою розвитку закладу на 3-5 років.
3. Екологічність мети – наскільки реалізації визначеної мети буде мати позитивні наслідки для всіх охоплених нею учасників, якості освітнього процесу, оптимального функціонування закладу в цілому.
4. Ієрархічність мети – розробленість для визначеної мети цілей і завдань.
5. Взаємоузгодженість ієрархічних рівнів мети між собою: цілей з метою і іншими цілями; завдань з цілями і іншими завданнями.

Представимо модифіковану версію критеріїв SMART для закладів дошкільної освіти у таблиці 1.

Таблиця 1

**Модифікована версія критеріїв SMART
для закладів дошкільної освіти**

№ п\п	Критерій	Особливості застосування на етапі формування мети	Особливості застосування на етапі оцінювання мети
1.	Актуальність	Сформулювати мету актуальну для сучасної дошкільної освіти: з урахуванням рекомендацій МОН України, потреб конкретного регіону, ситуації в країні в цілому.	Чи відповідає сформована мета запитам, реаліям сьогодення?
2.	Релевантність	Визначити мету, у якій буде враховано здобутки, результати аналізу, висновки, зроблені за попередній навчальний рік.	Як реалізація поставленої мети впливає на поліпшення діяльності закладу в цілому, зокрема за напрямками, які за результатами аналізу попереднього навчального року, необхідно

			покращити?
3.	Конкретність	Визначити мету, у якій буде врахована специфіка освітньої діяльності закладу: тип, форма навчання, форма власності, потреби місцевої громади, регіону тощо.	Як мета конкретизує освітню діяльність закладу, його специфіку в цілому, особливості функціонування у поточному навчальному році?
4.	Реалістичність	Визначити мету, спираючись на наявні ресурси закладу (кадрові, матеріальні, інформаційно-методичні).	Як наявні ресурси закладу забезпечують умови для реалізації поставленої мети?
5.	Екологічність	Визначити мету, реалізація якої не завдасть шкоди іншим напрямам діяльності закладу дошкільної освіти.	Як реалізація мети впливає на розвиток і функціонування закладу в цілому, організацію і забезпечення освітнього процесу?
6.	Вимірюваність	Визначити мету у категоріях, які підлягають вимірюванню.	За допомогою яких діагностик і процедур вимірюється результат освітньої діяльності закладу?
7.	Часовий	Визначити мету, яку можна досягнути за навчальний рік.	Чи реально досягнути поставлену мету в межах поточного навчального року?
8.	Виконавчий	Визначити виконавців від діяльності яких залежить досягнення мети.	Чи забезпечує сформована мета об'єднання зусиль різних категорій працівників закладу, учасників освітнього процесу?
9.	Ієрархічність	Визначити цілі як складові реалізації мети й завдання, що забезпечують досягнення поставлених цілей.	Як забезпечено реалізацію мети на рівні цілей і завдань?
10.	Взаємоузгодженість	Розробити взаємоузгоджені цілі і завдання, що спрямовані на досягнення мети.	Як забезпечено створення системи зв'язків між цілями і завданнями, що спрямовані на досягнення мети?

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок. Формування мети діяльності закладу дошкільної освіти на рік є необхідною умовою забезпечення якості освітньої діяльності. Однак, не будь яка мета може забезпечити якість освітньої діяльності, об'єднання зусиль всіх його працівників, учасників освітнього процесу в інтегровану і ефективну діяльність. З цього випливає важливість якості мети освітньої діяльності закладу – її визначення і правильне формулювання на етапі планування діяльності закладу на рік. Якість мети важливо оцінювати на етапі оцінки якості дошкільної освіти, здобуття якої забезпечує заклад.

З метою моніторингу якості освіти пропонуємо використовувати модифіковану версію критеріїв SMART для закладів дошкільної освіти, яку можна застосовувати на етапі формування мети, цілей, завдань освітньої діяльності закладу дошкільної освіти на рік і на етапі оцінювання її якості.

Перспективи подальших розробок вбачаємо у розробці методичних рекомендацій щодо формування мети, цілей, завдань освітньої діяльності закладу дошкільної освіти на основі модифікованої версії критеріїв SMART.

Список використаних джерел:

1. Аброськін, В 2020, 'Мета створення та принципи діяльності закладів вищої освіти МВС України як суб'єктів реалізації освітньої функції держави', *Адміністративне право і процес* № 6, с. 97-104. Доступно: <<https://doi.org/10.32849/2663-5313-2020-6-18>>. [25 Березень 2023].
2. *Академічний тлумачний словник 1970-1980*. Словник української мови. Доступно: <<http://sum.in.ua>>. [25 Березень 2023].
3. Закон України "Про внесення змін до деяких законів України щодо державних гарантій в умовах воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану" 2022, Документ 2126-IX, *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. Доступно: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2126-20#Text>>. [25 Березень 2023].
4. Закон України "Про дошкільну освіту" 2001, Документ 2628-III, *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, № 49, ст. 259. Доступно: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text>>. [25 Березень 2023].
5. Закон України "Про освіту" 2017, Документ 2145-VIII, *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, № 38-39, ст.380. Доступно: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2126-20#n16>>. [25 Березень 2023].
6. *Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку 2020*, Національна академія педагогічних наук України, Київ: ФОП Ференець В.Б., 44 с.
7. Малафіїк, ІВ 2005, *Дидактика*. Навчальний посібник, Київ: Кондор, 397с.
8. Малафіїк, ІВ (n.d.), *Дидактика новітньої школи*. Доступно: <<https://textbook.com.ua/pedagogika/1473451773>>. [25 Березень 2023].
9. *Національна рамка кваліфікацій* (n.d.), Сайт Міністерства освіти і науки України Доступно: <<https://mon.gov.ua/ua/osvita/nacionalna-ramka-kvalifikacij/rivni-nacionalnoyi-ramki-kvalifikacij>>. [25 Березень 2023].
10. *Планування роботи закладу дошкільної освіти на рік 2021*, Лист МОН № 1/9-344 від 07.07.2021. Доступно: <<https://mon.gov.ua/ua/npra/planuvannya-roboti-zakladu-doshkilnoyi-osviti-na-rik>>. [25 Березень 2023].
11. *Положення про заклад дошкільної освіти* 2003, Документ 305-2003-п, Кабінет Міністрів України, Постанова від 12 березня 2003 р. № 305. Доступно: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/86-2021-p?find=1&text=мета+освітньої+діяльності+закладу+дошкільної+освіти#Text>>. [20 Березень 2023].
12. *Порадник "Як створити внутрішню систему забезпечення якості освіти"* (n.d.). Доступно: <<https://ezavdnz.mcfr.ua/914406>>. [25 Березень 2023].
13. Прокоп, ІС 2006, "Теоретико-методологічний аналіз педагогічних категорій "ціль" і "мета навчання", Педагогіка та психологія. Науковий вісник Чернівецького університету. Випуск 296, с. 144- 149.
14. *Річний план на 2022-2023 навчальний рік*. Доступно: <<https://veselka-vin.dytsadok.org.ua/richnij-plan-16-06-56-27-10-2016/>>. [20 Березень 2023].
15. *Філософський енциклопедичний словник* 2002, гол.ред Шинкарук, ВІ, Київ: Абрис, 742 с.
16. Doran, GT, 1981, 'There's a S.M.A.R.T. way to write management's goals and objectives', *Management Review*, Volume 70, Issue 11(AMA FORUM), pp. 35-36.
17. Meyer, Paul J, 2003, *What would you do if you knew you couldn't fail? Creating S.M.A.R.T. Goals. Attitude Is Everything: If You Want to Succeed Above and Beyond*, Meyer Resource Group, Incorporated.
18. Voronkova, Valentyna, Kyvliuk, Olga, Nikitenko, Vitalina, Oleksenko, Roman. 2018. 'Stem-education' as a factor in the development of "smart-society" : forming of "stem-competence' *Humanities studies: Collection of Scientific Papers*, Zaporozhzhia: Publishing house "Helvetica", Volume 72. pp. 114-124.

References:

1. Abroskin, V 2020, 'Meta stvorennia ta pryntsypy diialnosti zakladiv vyshchoi osvity MVS Ukrainy yak subiektiv realizatsii osvitnoi funktsii derzhavy (The purpose of creation and principles of higher education institutions of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine as subjects of implementation of the educational function of the state)', *Administratyvne pravo i protses* № 6, s. 97-104. Dostupno: <<https://doi.org/10.32849/2663-5313-2020-6-18>>. [25 Berezhen 2023].
2. *Akademichnyi tlumachnyi slovnyk 1970-1980 (Academic explanatory dictionary 1970-1980)*. Slovnyk ukrainskoi movy. Dostupno: <<http://sum.in.ua>>. [25 Berezhen 2023].
3. *Zakon Ukrainy "Pro vnesennia zmin do deiakyykh zakoniv Ukrainy shchodo derzhavnykh harantii v umovakh voiennoho stanu, nadzvychainoi sytuatsii abo nadzvychainoho stanu" (Law of Ukraine "On Amendments to Certain Laws of Ukraine Regarding State Guarantees in Conditions of Martial Law, State of Emergency or State of Emergency)* 2022, Dokument 2126-IX, Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR). Dostupno: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2126-20#Text>>. [25 Berezhen 2023].
4. *Zakon Ukrainy "Pro doshkilnu osvitu" (Law of Ukraine "On Preschool Education")* 2001, Dokument 2628-III, Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR), № 49, st. 259. Dostupno: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text>>. [25 Berezhen 2023].
5. *Zakon Ukrainy "Pro osvitu" (Law of Ukraine "On Education")* 2017, Dokument 2145-VIII, Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR), № 38-39, st.380. Dostupno: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2126-20#n16>>. [25 Berezhen 2023].
6. *Kontseptsiiia osvity ditei rannoho ta doshkilnoho viku (Concept of education of early and preschool children)* 2020, Natsionalna akademiia pedahohichnykh nauk Ukrainy, Kyiv: FOP Ferenets V.B., 44 s.
7. Malafiik, IV 2005, *Dydaktyka (Didactics)*. Navchalnyi posibnyk, Kyiv: Kondor, 397s.
8. Malafiik, IV (n.d.), *Dydaktyka novitnoi shkoly (Didactics of the modern school)*. Dostupno: <<https://textbook.com.ua/pedagogika/1473451773>>. [25 Berezhen 2023].
9. *Natsionalna ramka kvalifikatsii (National Framework of Qualifications)* (n.d.), Sait Ministerstva osvity i nauky Ukrainy Dostupno: <<https://mon.gov.ua/ua/osvita/nacionalna-ramka-kvalifikacij/rivni-nacionalnoyi-ramki-kvalifikacij>>. [25 Berezhen 2023].
10. *Planuvannia roboty zakladu doshkilnoi osvity na rik (Planning the work of the preschool education institution for the year)* 2021, Lyst MON № 1/9-344 vid 07.07.2021. Dostupno: <<https://mon.gov.ua/ua/npa/planuvannya-roboti-zakladu-doshkilnoyi-osviti-na-rik>>. [25 Berezhen 2023].
11. *Polozhennia pro zaklad doshkilnoi osvity (Provisions on preschool education institution)* 2003, Dokument 305-2003-p, Kabinet Ministriv Ukrainy, Postanova vid 12 bereznia 2003 r. № 305. Dostupno: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/86-2021-p?find=1&text=meta+osvitnoi+diialnosti+zakladu+doshkilnoi+osvity#Text>>. [20 Berezhen 2023].
12. *Poradnyk "Iak stvoryty vnutrishniu systemu zabezpechennia yakosti osvity" (Guide "How to create an internal system for ensuring the quality of education")* (n.d.). Dostupno: <<https://ezavdnz.mcfra.gov.ua/914406>>. [25 Berezhen 2023].
13. Prokop, IS 2006, "Teoretyko-metodolohichniy analiz pedahohichnykh katehorii "tsil" i "meta navchannia" (Theoretical-methodological analysis of the pedagogical categories "goal" and "learning goal")", *Pedahohika ta psykholohiia. Naukovyi visnyk Chernivetskoho universytetu*, Vypusk 296, s. 144- 149.
14. *Richnyi plan na 2022-2023 navchalnyi rik (Annual plan for the 2022-2023 academic year)*. Dostupno: <<https://veselka-vin.dytsadok.org.ua/richnij-plan-16-06-56-27-10-2016/>>. [20 Berezhen 2023].
15. *Filosofskyi entsyklopedychnyi slovnyk (Philosophical encyclopedic dictionary)* 2002, hol.red Shynkaruk, VI, Kyiv: Abrys, 742 s.
1. Doran, GT, 1981, 'There's a S.M.A.R.T. way to write management's goals and objectives', *Management Review*, Volume 70, Issue 11(AMA FORUM), pp. 35-36.
2. Meyer, Paul J, 2003, *What would you do if you knew you couldn't fail? Creating S.M.A.R.T. Goals. Attitude Is Everything: If You Want to Succeed Above and Beyond*, Meyer Resource Group, Incorporated.
3. Voronkova, Valentyna, Kyvliuk, Olga, Nikitenko, Vitalina, Oleksenko, Roman, 2018, 'Stem-education" as a factor in the development of "smart-society" : forming of "stem-competence', *Humanities studies: Collection of Scientific Papers*, Zaporozhzhia: Publishing house "Helvetica", Volume 72. pp. 114-124.